

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ ГІЛЛАРИ КЛІНТОН ТА ТЕРЕЗИ МЕЙ

У статті проаналізовано лексичні та стилістичні характеристики англomовного жіночого політичного дискурсу на матеріалах промов Гіллари Клінтон та Терези Мей. Визначено основні тематичні групи лексики, підраховано кількість окремих лексичних одиниць та виокремлено основні стилістичні засоби.

Ключові слова: політичний дискурс, вербальний, лексема, комунікативний намір, стилістичний засіб.

КОМПАРАТИВНЫЙ АНАЛИЗ ПОЛИТИЧЕСКОГО ДИСКУРСА ХИЛЛАРИ КЛИНТОН И ТЕРЕЗЫ МЭЙ

В статье проанализированы лексические и стилистические характеристики англоязычного женского политического дискурса на материалах выступлений Хиллари Клинтон и Терезы Мэй. Определены основные тематические группы лексики, подсчитано количество отдельных лексических единиц и выделены основные стилистические фигуры.

Ключевые слова: политический дискурс, вербальный, лексема, коммуникативное намерение, стилистическая фигура.

COMPARATIVE ANALYSIS OF POLITICAL DISCOURSE OF HILLARY CLINTON AND THERESA MAY

The article deals with the analysis of lexical and stylistic characteristics of English women's political discourse on the materials of Hillary Clinton and Theresa May's speeches. The authors group the analyzed vocabulary by semantic criteria, calculate the number of relevant vocabulary items, and analyze the stylistic devices applied.

Key words: political discourse, verbal, vocabulary item, communicative intention, stylistic device.

Постановка проблеми. За допомогою вербальних засобів політики здійснюють вплив на адресата та ведуть боротьбу за владу. Надзвичайно важливе значення для реалізації інтенцій у політичному дискурсі мають семантичні та стилістичні засоби, що покликані зробити політичну комунікацію успішною. Жіночий політичний дискурс здебільшого відрізняється від чоловічого, але постає питання, які відмінності характерні для дискурсу окремих жінок-політиків, тому у статті робиться спроба порівняльного аналізу засобів вираження комунікативного наміру адресанта на матеріалах промов Гіллари Клінтон та Терези Мей.

Актуальність дослідження полягає в недостатній кількості компаративних досліджень англomовного жіночого політичного дискурсу та постійним поповненням вербальних засобів впливу на аудиторію у зв'язку з розвитком мови та різного виду змінами у суспільстві.

Зв'язок доробку з важливими науковими та практичними завданнями. Результати, отримані шляхом аналізу політичних промов Гіллари Клінтон та Терези Мей, дають можливість визначити засоби впливу цих політиків на адресатів, які використовуються в тому чи іншому контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження політичного дискурсу в сучасній вітчизняній та зарубіжній науці у своїх працях викладають такі вчені як Т. А. ван Дейк, М. Фуко, Р. Барт, Ю. Хабермас, О. Л. Михалева, В. І. Карасик, М. В. Ільїн, О. І. Шейгал, О. М. Баранов, Г. Г. Почепцов. Серед останніх публікацій слід виділити монографію Михальнової О. Л. «Політичний дискурс як сфера реалізації маніпулятивного впливу» [4] та статтю Козуб Л. «Мовні засоби впливу у сучасному англomовному політичному дискурсі» [2].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Стаття присвячується компаративному лексико-стилістичному аналізу промов Гіллари Клінтон та Терези Мей, що полягає у класифікації лексики на тематичні групи та аналізі стилістичних та лексичних засобів, використаних політиком.

Новизна роботи полягає в тому, що в ній шляхом комплексного компаративного аналізу описано лексичні та стилістичні характеристики політичних промов Гіллари Клінтон та Терези Мей, які раніше не були піддані такому аналізу.

Методологічне або загальнонаукове значення роботи визначається тим, що дослідження основних характеристик сучасного жіночого англomовного дискурсу на прикладі промов найвідоміших жінок-політиків Гіллари Клінтон та Терези Мей сприятиме полегшенню декодування іноді латентного змісту та покращенню розуміння прагматичних інтенцій адресанта.

Викладення основного матеріалу. Поняття політичного дискурсу наразі не має точного та чіткого визначення. Його вивченням займалися такі вчені як Т. А. ван Дейк, М. Фуко, Р. Барт, Ю. Хабермас. Серед вітчизняних та закордонних також слід також відзначити О. Л. Михальову, В. І. Карасика, М. В. Ільїна, О. І. Шейгал, О. М. Баранова, Г. Г. Почепцова.

В минулому столітті питанням політичного дискурсу зацікавився Джордж Оруел, який і звернув увагу на політичний потенціал мови. У своїй статті «Politics and English Language» він аналізує, яким чином мова може бути використана для маніпулювання свідомістю і думкою людей, і, за його словами, «усний та письмовий політичний дискурс в значній мірі є захистом того, що не можна захистити чи довести» [7].

На думку, В. Маслової, політичний дискурс – це вербальна комунікація у певному соціально-психологічному контексті, в якому мовець та адресат виконують певні соціальні ролі згідно їхньої участі у політичному житті, яке і є предметом комунікації [3].

Для вдалого досягнення своєї інтенції адресант-політик повинен передбачити адресата, це дає змогу правильно побудувати композицію дискурсу, врахувати тип інформації та оцінний аспект. Політику, який хоче досягти бажаного прагматичного ефекту, слід ретельно продумувати композицію промови та її наповнення. Н. П. Карпчук вважає, що «для досягнення комунікативного ефекту політик-адресант, формулюючи конкретне висловлювання, змушений вирішувати водночас проблеми побудови моделі адресата, моделювання власних відносин із адресатом та прогнозування його реакцій» [1].

На основі аналізу 7 політичних промов Гіллари Клінтон [9] та 8 політичних промов Терези Мей [10] можна зробити висновок, що двоє жінок-політиків звертають значну увагу на питання свободи, демократії, моральних цінностей, захисту прав громадян та расової рівності. Серед лексичних одиниць цієї тематики можна виділити *democracy* (10 одиниць), *freedom* (13 одиниць), *dignity* (9 одиниць), *rights* (28 одиниць), *change* (19 одиниць), *values* (23 одиниці). Найуживанішим став іменник *country*, який політиками вживається аж 124 рази.

До прикладу, у своїй промові після поразки на виборах, Гіллари Клінтон наголошує, що американська мрія стосується всіх: «*For people of all races, and religions, for men and women, for immigrants, for LGBT people, and people with disabilities. For everyone*» (Г. Клінтон).

На рівності серед громадян наголошує також Тереза Мей в своїй першій промові на посаді прем'єр-міністра: *«It means that we believe in a Union not just of the nations of the United Kingdom, but between all of our citizens. Every one of us, whoever we are and wherever we are from»* (Т. Мей).

Про потенціал своєї країни політики говорять, використовуючи слова *opportunities* (15 одиниць), *future* (38 одиниць), *dream* (13 одиниць): *«I say to secure that brighter and better future for us»* (Т. Мей).

Щоб висловити свої сподівання та очікування, Г. Клінтон та Т. Мей використовують фрази *I believe* (8 одиниць) та *I hope* (7 одиниць): *«I hope you will hear this – I have, as Tim said, I have spent my entire life fighting for what I believe in»* (Г. Клінтон).

Жіночому політичному дискурсу властиве порушення проблем гендеру, прав і свобод людини та жінки, прагнення до миру [8]. Тому великого значення як Г. Клінтон, так і Т. Мей надають правам та ролі жінок у суспільстві, іменник *women* зустрічається в них аж 108 разів: *«After all, women represent half of humanity, and we do have a fundamental right to participate in the decisions that shape our lives»* (Т. Мей).

Часто у своїх промовах Г. Клінтон та Т. Мей вживають слово *violence*, говорячи про ситуацію в країні, ставлення до людей, а також, згадуючи про своїх опонентів. *«There is too much violence and hate in our country. And we see it in the violence that Donald Trump encouraged»* (Г. Клінтон); *«At a time when sexual violence continues to be used»* (Т. Мей).

Особливу увагу слід приділити слову *together*, яке політики у своїх промовах використовують 43 рази. Однак, слід зауважити, що Г. Клінтон використовує слово *together* посилаючись на народ: *«Let's hold together in the face of our challenges...»* (Г. Клінтон), а Т. Мей – вживаючи слово *together* говорить зазвичай про свою команду: *«That will be the mission of the government I lead, and together, we will build a better Britain»* (Т. Мей).

Г. Клінтон та Т. Мей часто використовують термінологічну лексику, яка класифікується на:

1) власне політичну (68 одиниць): *the Congress* (Г. Клінтон), *the White House* (Г. Клінтон), *the administration* (Г. Клінтон), *absolute majority* (Т. Мей), *block voting* (Т. Мей);

«...120 retired generals and admirals to Congress and the administration, urging the Congress and the White House not to retreat from these programs, which represent our values» (Г. Клінтон);

2) економічну (29 одиниць): *trade deals* (Т. Мей), *national budget* (Т. Мей), *middle class* (Г. Клінтон), *economic growth rate* (Т. Мей), *price floor* (Г. Клінтон);

«...and we will be free to strike trade deals with old friends and new partners all around the world» (Т. Мей);

3) суспільну (48 одиниць): *citizenship* (Г. Клінтон), *self-education* (Т. Мей), *bureaucrats* (Т. Мей), *state schools* (Г. Клінтон), *university students* (Г. Клінтон);

«...wants to revoke the citizenship of 4 million Americans born in this country to immigrant parents...» (Г. Клінтон);

Велике значення має використання займенникових форм, а особливо займенників першої особи множини. За допомогою цього прийому політик завоює прихильність аудиторії. Порівнюючи використання займенникових форм, ми помітили, що Г. Клінтон вдається до надмірно частого використання займенника *we*, цим самим представляє себе частиною народу та наголошує, що лише консолідація зусиль дасть результати: *we worked so hard for, we wanted, we owe, we spent, we believe, we thank, we fight, we need* (Г. Клінтон). Також вона використовує займенник *our*: *our country, our campaign, our constitutional democracy, our nation* (Г. Клінтон). Натомість Тереза Мей, якщо і вживає займенник *we*, то, зазвичай, лише посилаючись на свою політичну команду: *«...we will do everything we can, we will make Britain a country»* (Т. Мей). Говорячи про майбутні плани та справи, Т. Мей використовує займенник *I*, що ідентифікує її як політика, який готовий брати на себе відповідальність: *I plan to lead, I want to address, the government I lead, since I became, I am not prepared to let them, I will move a motion* (Т. Мей). Г. Клінтон, в свою чергу, не заявляє так гучно про себе.

Характеристикою жіночого політичного дискурсу є надмірне вживання ввічливих фраз та висловлювання подяки присутнім. На лексичному рівні це відображається у використанні лексеми *thank*. Вживання надмірної кількості ввічливих фраз спостерігається здебільшого в Г. Клінтон, яка кожен свою промову починає з слів подяки: *«Thank you. Thank you all very much. Thank you so much. A very rowdy group. Thank you, my friends. Thank you. Thank you so very much for being here»* (Г. Клінтон). Тереза Мей в цьому плані стриманіша: *«Thank you for that welcome everybody and it's fantastic to be...»* (Т. Мей).

На відміну від Т. Мей, Г. Клінтон вдається до використання запитань, які мають на меті привернути увагу адресатів та змусити їх задуматися над проблемою самостійно. До прикладу, Г. Клінтон запитує слухачів: *«Why are drug addiction and suicide on the rise in parts of our country?»* (Г. Клінтон); *«Why would someone running for President want to do that?»* (Г. Клінтон). Ці питання вона залишає риторичними, на розсуд людей.

Щодо використання цитат, то до цього прийому часто вдається Г. Клінтон. В одній із промов вона посилається на А. Лінкольна: *«Remember, he said, 'A house divided against itself cannot stand. I believe this government cannot endure permanently half slave and half free. I do not expect, 'he went on, 'The Union to be dissolved; I do not expect the house to fall. But I do expect it will cease to be divided. It will become all one thing or all the other. '»* (Г. Клінтон). Використання цитат авторитетних людей підвищує рівень довіри до політика, який їх цитує.

Жінки-політики дуже часто вдаються до використання стилістичних засобів, які додають нових барв до того, що вони говорять.

Серед стилістичних засобів, якими послуговуються жінки-політики, можна виділити епітети, метафори, анафори, епіфори, антитези, паралельні конструкції, алюзії, метонімії, гіперболи. Однією з особливостей жіночого політичного дискурсу є вживання евфемізмів. Однак, в досліджених промовах, Г. Клінтон та Т. Мей висловлюються прямо, без завуальювання: *«...he has spoken to a city in mourning after a mass shooting»* (Г. Клінтон).

Яскравою рисою промов Т. Мей є використання анафоричних паралельних конструкцій, якими вона привертає більшу увагу адресатів до проблеми та створює сильніше емоційне навантаження: *«If you are a woman, you will earn less than a man. If you suffer from mental health problems, there's not enough help to hand. If you're young, you'll find it harder than ever before to own your own home»* (Т. Мей).

Цікавим прикладом паралелізму, в якому Т. Мей поєднала анафору та епіфору, є момент, коли вона говорить про плани своєї партії: *«When we take the big calls, we'll think not of the powerful but you. When we pass new laws, we'll listen not to the mighty, but you. When it comes to taxes we'll prioritize not the wealthy, but you. When it comes to opportunity, we won't entrench the advantages of the fortunate few. We will do everything we can to help anybody, whatever your background, to go as far as your talents will take you»* (Т. Мей). Багаторазове вживання *but you* створює сильний психологічний ефект на адресата, переконує його в тому, що влада ставитиме на перше місце саме його інтереси.

Г. Клінтон також вдається до прийому паралелізму, але рідше ніж Т. Мей: «*My life's work is built on the conviction that we are stronger together. Not separated into factions or sides. Not shouting over each other, but together. Our economy is stronger when everyone contributes to it, and everyone can benefit from the work they do. Our communities are stronger when we all pull together to solve our problems and restore our faith in each other, and by doing so in the promise of America. Our country is stronger when we work with our friends and allies to promote peace, prosperity, and security around the world*» (Г. Клінтон).

Важливим засобом впливу на адресата є політична метафора. Її завдання – зробити текст цікавішим та простішим для сприйняття, привернути увагу до незвичних лексичних сполучень [6]. Метафора передбачає перенесення якостей одних об'єктів дійсності на якості інших. Метафори широко застосовуються жінками у політичних промовах та аргументації та створюють виразність і образність у публічних промовах [5].

Серед метафор, які використовують Г. Клінтон та Т. Мей можна виділити: *to enjoy the fruits of their own labor* (Г. Клінтон), *to roll back the clock on* (Г. Клінтон), *to be clear-eyed about* (Г. Клінтон), *put ourselves in the shoes of police* (Г. Клінтон), *to help Britain stand taller in the world* (Т. Мей), *strengthen our hand in* (Т. Мей).

Важливим стилістичним засобом, який зустрічається в дискурсі двох політиків, є протиставлення. З його допомогою Г. Клінтон та Т. Мей роблять контраст у своїх промовах, протиставляють добро і зло. Наприклад: «*There is too much violence and hate in our country. Too little trust and common ground*», «*...we need a President who can help pull us together, not split us apart*» (Г. Клінтон).

Т. Мей найчастіше протиставляє свою політику політиці опонентів: «*...a choice between strong and stable leadership under me and my team, or a coalition of chaos led by Jeremy Corbyn*» (Т. Мей).

Алюзію в одній із своїх промов використовує Г. Клінтон, посиляючись на фільм *Pray the Devil Back to Hell*, без знання та розуміння якого не зрозуміло, про що веде мову Г. Клінтон: «*If you've never seen the movie **Pray the Devil Back to Hell**, I highly recommend it because it shows...*» (Г. Клінтон).

Чільне місце серед стилістичних прийомів виразності займає епітет. Він слугує для характеристики явища чи об'єкта, додає експресивності та привертає увагу до певної риси. Через свою емоційність жінки часто використовують цей засіб у своїх політичних промовах. Порівнюючи цей стилістичний засіб у Г. Клінтон та Т. Мей, можна зробити висновок, що у промовах Г. Клінтон епітети виражені яскравіше: *big-hearted America* (Г. Клінтон), *graceful leadership* (Г. Клінтон), *miraculous country* (Г. Клінтон), *ugly message* (Г. Клінтон). Т. Мей також використовує епітети, але вони «сухіші», більш стандартні: *great change* (Т. Мей), *enormous significance* (Т. Мей).

Ще одним важливим стилістичним засобом впливу на свідомість реципієнта є такий засіб як повтор. Саме завдяки повторам інформація, яку повторює політик, відкладається у свідомості слухачів і має великий вплив. Усвідомлюючи важливість та необхідність цього засобу, до використання повтору вдаються як Г. Клінтон, так і Т. Мей. Яскравим прикладом є завершення промови Т. Мей, у якому вона шість разів попросила аудиторію віддати їй мандати: «*We have the plan, we have the vision, but only you the people can give us the mandate. So my message is clear, give me the mandate to lead Britain, give me the mandate to speak for Britain, give me the mandate to fight for Britain and give me the mandate to deliver for Britain*» (Т. Мей). На підсвідомому рівні ця інформація закарбувалась у свідомості адресатів, і вже є більша вірогідність того, що ті, хто почули ці слова, вдаватимуться до бажаних дій.

Головні висновки. В результаті аналізу політичних промов англословних жінок-політиків Гілларі Клінтон та Терези Мей, можна зробити висновок, що вони обоє порушують важливі для суспільства питання демократії, рівності прав, расизму, свободи кожного громадянина, прав жінки у суспільстві тощо за допомогою певних семантичних груп лексики, а також обоє часто вдаються до використання займенників та надмірних ввічливих форм. Щодо відмінного, то різняться займенникова форма подачі матеріалу: Гілларі Клінтон щоразу наголошує на спільності дій з народом, використовуючи займенник *we*, а Тереза Мей більше акцентує увагу на власних силах та можливостях своєї партії, чим бере на себе велику відповідальність. В плані використання стилістичних засобів, Гілларі Клінтон частіше збагачує свою мову метафорами, епітетами. Натомість, Тереза Мей додає до своїх виступів більше паралельних конструкцій та повторів.

Перспективи використання результатів дослідження. Отримані результати можуть сприяти кращій інтерпретації жіночого політичного дискурсу адресатом та служити початком комплексного компаративного дослідження вербальних засобів вираження інтенцій у дискурсі жінок-політиків різних англословних країн.

Література:

1. Карпчук Н. П. Адресованість в офіційному та неофіційному англословному дискурсі (комунікативно-прагматичний аналіз): Монографія / Н. П. Карпчук. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волинський державний університет імені Лесі Українки, 2006. – 162 с.
2. Козуб Л. Мовні засоби впливу у сучасному англословному політичному дискурсі / Любова Козуб // *Studia methodologica*. – Випуск 32. – Тернопіль : Редакційно-видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2011. – С. 51–53.
3. Маслова В. А. Политический дискурс: языковые игры или игры в слова? / В. А. Маслова // *Политическая лингвистика*. – Вып. 1(24). – Екатеринбург, 2008. – С. 43–48.
4. Михалева О. Л. Политический дискурс: специфика манипулятивного воздействия / О. Л. Михалева. – М. : Academia, 2009. – 256 с.
5. Федатов Л. Н. Соціологія масової комунікації / Л. Н. Федатов – К. : Наукова думка, 2003. – 289 с.
6. Чудинов А. П. Политическая лингвистика / А. П. Чудинов. – М. : Флинта, Наука, 2006. – 256 с.
7. Orwell G. *Politics and the English Language* / George Orwell. – London : Horizon, 1946. – 225 p.
8. www.1mariupolforumteacher2015.blogspot.com/2015/04/blog-post_288.html
9. www.hillaryspeeches.com/
10. www.press.conservatives.com/